

T Eksplorasi Tumbuhan Perubatan dan Herba Suku Jahai

EXPLORATION OF MEDICINAL PLANTS AND HERBS OF THE JAHAI TRIBE

disunting oleh/edited by
Syarul Nataqain Baharum
Rafidah Ahmad
Mohd Fauzi Abd Razak

PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
BANGI • 2024
www.ukm.my/penerbit

Cetakan Pertama / *First Printing*, 2024
Hak Cipta / *Copyright* Universiti Kebangsaan Malaysia, 2024

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Penerbit UKM terlebih dahulu.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from Penerbit UKM.

Diterbitkan di Malaysia oleh / *Published in Malaysia by*
PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
43600 UKM Bangi, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA
<http://www.ukm.my/penerbit>
e-mel: penerbit@ukm.edu.my

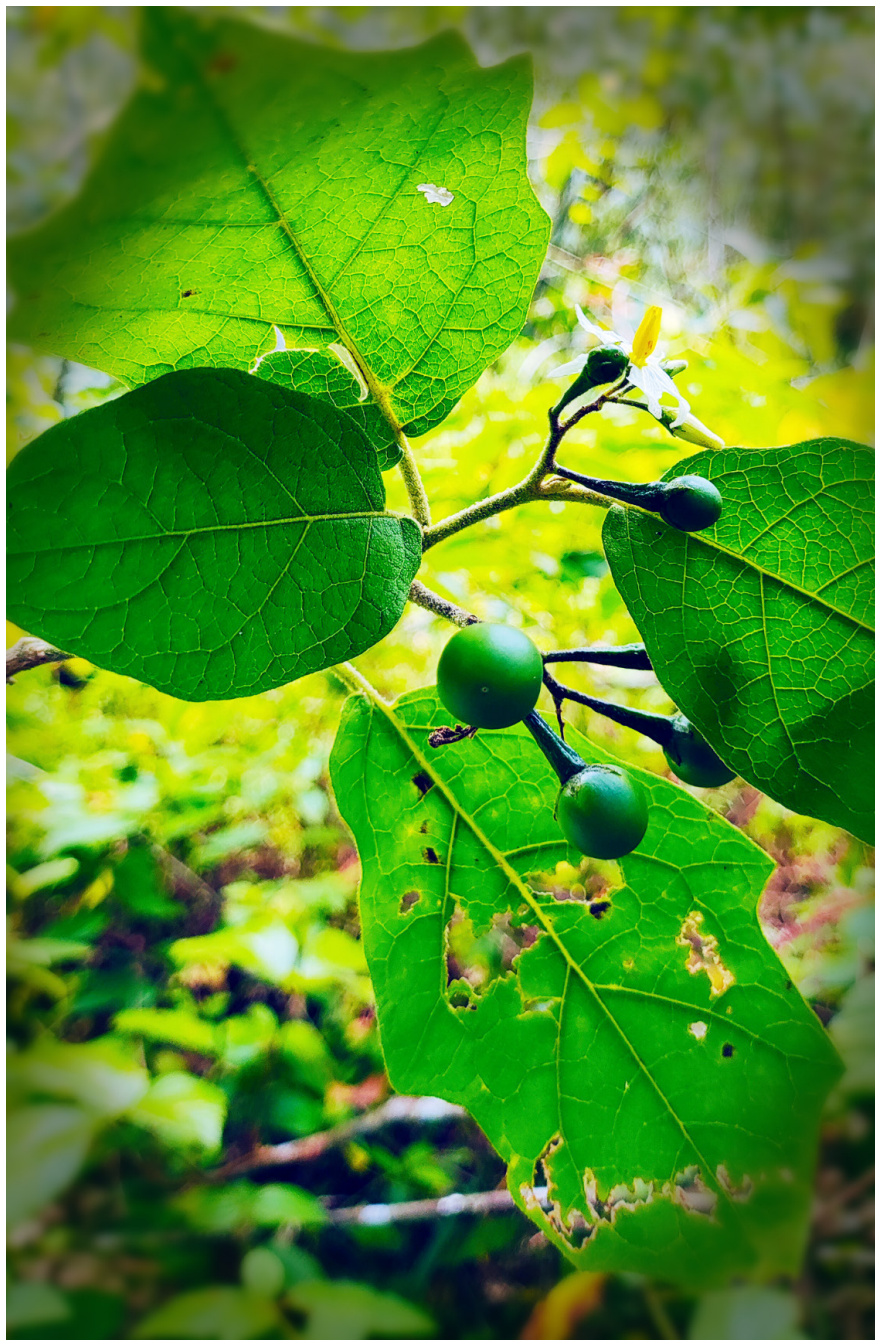
Penerbit UKM adalah anggota / *is a member of the*
MAJLIS PENERBITAN ILMIAH MALAYSIA /
MALAYSIAN SCHOLARLY PUBLISHING COUNCIL
PERSATUAN PENERBIT BUKU MALAYSIA /
MALAYSIAN BOOK PUBLISHERS ASSOCIATION
No. Ahli / *Membership No.* 198302

Atur huruf oleh / *Typeset by*
PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
43600 UKM Bangi, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA

Dicetak di Malaysia oleh / *Printed in Malaysia by*
PEWARIS GEMILANG SDN. BHD.
No. 27G, Jalan Putra 8
Taman Kajang Putra
43000 Kajang, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan
Perpustakaan Negara Malaysia
Rekod katalog untuk buku ini boleh didapati
dari Perpustakaan Negara Malaysia
ISBN 978-629-486-140-4

KANDUNGAN

Kata Aluan Pengarah Jabatan Kemajuan Orang Asli (JAKOA) ... 7

Greetings from the Director General of JAKOA

Prakata ... 9

Preface

Penghargaan ... 11

Appreciation

BAB 1 Rancangan Pengumpulan Semula (RPS) Air Banun ... 12

CHAPTER 1 *Air Banun Resettlement Programme (RPS)*

BAB 2 Sambutan Hari Perayaan Orang Asal ... 22

CHAPTER 2 *Celebration of Indigenous Peoples' Day*

BAB 3 Persampelan Tumbuhan Perubatan Suku Jahai ... 40

CHAPTER 3 *Sampling of Medicinal Plants of the Jahai Tribe*

BAB 4 Tumbuhan Perubatan Suku Jahai ... 48

CHAPTER 4 *Medicinal Plants and Herbs of the Jahai Tribe*

Lampiran ... 98

Appendices

Rujukan ... 103

References

Kumpulan Pengurusan Projek Etnobotani ... 105

Ethnobotanical Project Management Group

Indeks ... 107

Index

PRAKATA

Pengetahuan tentang tumbuhan yang mendalam ialah satu contoh kearifan masyarakat Orang Asli dalam penjagaan kesihatan dan juga perawatan pelbagai penyakit. Masyarakat Orang Asli mengamalkan pelbagai kaedah perubatan tradisional termasuklah penggunaan tumbuhan sebagai ubat-ubatan. Penghasilan buku *Eksplorasi Tumbuhan Perubatan dan Herba Suku Jahai* ini merupakan hasil daripada dokumentasi berkaitan penggunaan tumbuhan dalam kalangan masyarakat Orang Asli suku Jahai di Gerik, Perak. Sehingga buku ini diterbitkan, hampir 100 spesies tumbuhan telah diperoleh. Dalam penerbitan ini, lebih 40 spesies tumbuhan ubatan dan herba telah dihimpunkan. Angka keseluruhan yang berjaya dikumpulkan tidaklah menggambarkan hasil keseluruhan spesies yang diguna dalam amalam tradisional ubatan oleh masyarakat Orang Asli. Namun, ia adalah jumlah tumbuhan yang telah menjalani proses penamaan secara saintifik dan telah dikenal pasti dan disahkan oleh pakar rujuk dari UKM. Justeru, angka tersebut tidak wajar digunakan sebagai penanda aras untuk mengukur kekayaan pengetahuan tradisi perubatan masyarakat Orang Asli yang masih diamalkan sehingga kini. Bagi semua penulis yang terlibat, sesungguhnya apa yang dikumpul dan dizahirkan di dalam buku ini adalah sebahagian kecil daripada ilmu pengetahuan dan amalan tradisi yang diamalkan oleh masyarakat Orang Asli sejak sekian lamanya. Masih terlalu banyak maklumat tentang ilmu perubatan tradisional Orang Asli yang masih belum diselidiki dan memerlukan kajian lanjutan.

Lazimnya, sesuatu spesies tumbuhan dikenali dengan pelbagai nama mengikut lokasi, penduduk mahupun etnik, suku dan kaum yang menyebabkan kesukaran pengecaman spesies. Justeru di dalam buku ini, nama saintifik telah dinyatakan untuk memudahkan pengenalan kepada sesuatu tumbuhan ubatan tersebut disamping nama tempatan yang digunakan oleh masyarakat Orang Asli suku Jahai di Gerik, Perak.

Diharapkan dengan penghasilan buku ini memberi manfaat dan inspirasi generasi sekarang supaya lebih mendalami ilmu perubatan tradisional yang menjadi asas kepada penemuan tumbuhan-tumbuhan ubatan yang bernilai tinggi dan bermanfaat dalam penjagaan kesihatan turun-temurun.

Syarul Nataqain Baharum
Rafidah Ahmad
Mohd Fauzi Abd Razak

PREFACE

In-depth knowledge of plants is an example of the wisdom of the Orang Asli community in health care and also the treatment of various diseases. The Orang Asli community practices various traditional medicine methods, including the use of plants as medicines. The production of the Jahai Tribe Medicinal Plant Exploration book is the result of documentation related to the use of plants among the Jahai tribe's Orang Asli community in Gerik, Perak. Until this book was published, nearly 100 plant species had been obtained. In this publication, more than 40 species of medicinal plants and herbs have been gathered. The total number successfully collected does not reflect the overall results of the species used in traditional medicinal practices by the Orang Asli community. Rather, it is the number of plants that have undergone a scientific naming process and have been identified and confirmed by reference experts from UKM. Therefore, the figure should not be used as a benchmark to measure the richness of traditional medical knowledge of the Orang Asli community that is still practiced today. For all the writers involved, what is collected and expressed in this book is a small part of the knowledge and traditional practices practiced by the Orang Asli community for a long time. There is still too much information about traditional Orang Asli medical knowledge that has not yet been researched and requires further study.

Usually, a plant species is known by different names according to location, population or ethnicity, tribe and race which causes difficulty in species identification. Thus, in this book, the scientific name has been stated to facilitate the identification of a medicinal plant in addition to the local name used by the Orang Asli community of the Jahai tribe in Gerik, Perak.

It is hoped that the production of this book will benefit and inspire the current generation to deepen their knowledge of traditional medicine, which is the basis for the discovery of medicinal plants that are of high value and beneficial in health care for generations to come.

Syarul Nataqain Baharum
Rafidah Ahmad
Mohd Fauzi Abd Razak